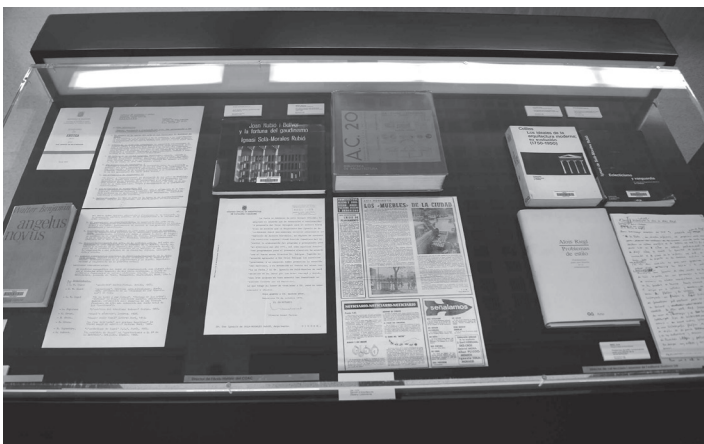

1

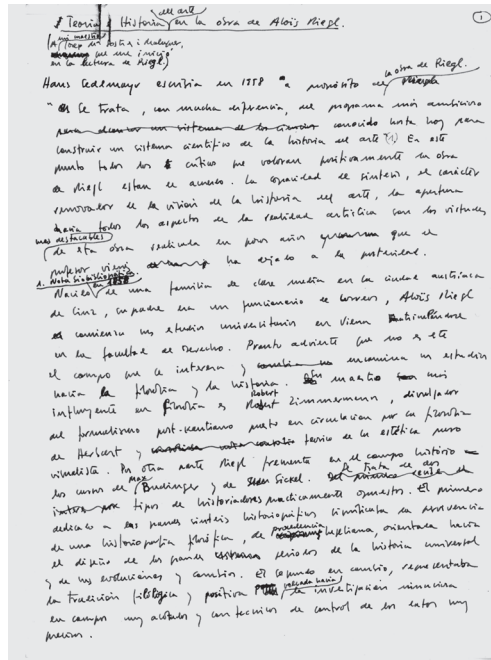

2

1-3 VISIONS DE L'EXPOSICIÓ IGNASI DE SOLÀ-MORALES I RUBIÓ. ITINERARIS INTEL·LECTUALS AL VESTÍBUL DE LA BIBLIOTECA DE L'ETSAB.

4 MANUSCRIT D'IGNASI SOLÀ-MORALES I RUBIÓ, "TEORÍA E HISTORIA DEL ARTE EN ALOIS RIEGL", COM A PRÒLEG DEL LLIBRE PROBLEMAS DE ESTILO. FUNDAMENTOS PARA UNA HISTORIA DE LA ORNAMENTACIÓN. BARCELONA: GUSTAVO GILI, 1980.

4

RESEÑA 3:
EXPOSICIÓN EN LA BIBLIOTECA DE LA ETSAB, UPC
(OCTUBRE-DICIEMBRE DE 2011)

IGNASI
DE SOLÀ-MORALES
I RUBIÓ

ITINERARIS INTEL·LECTUALS

AUTORES:

Antoni Ramon i Carmen Rodríguez

Comissaris de l'exposició i professors al Departament de Composició Arquitectònica de la Universitat Politècnica de Catalunya.

En record de l'Ignasi de Solà-Morales i Rubió,¹ mort sobtadament fa deu anys, es va dur a terme el passat 30 de setembre un acte acadèmic organitzat pel Departament de Composició Arquitectònica i l'Escola d'Arquitectura de Barcelona. Les intervencions de Carlo Olmo i Michelle Bonino del Politecnico de Torí, de Carlos Sambricio de l'Escola d'Arquitectura de Madrid i de Victor Pérez Escolano, de

I.

Ignasi de Solà-Morales i Rubió, (Barcelona, 1942; Amsterdam, 2001). Arquitecte per l'ETSAB (1966) i Llicenciat en Filosofia i Lletres (Universitat de Barcelona, 1968). En doctorar-se en Arquitectura l'any 1973, va passar a ser professor de l'ETSAB. El 1978 guanyava la Càtedra de Teoria i Història de l'Arquitectura de l'ETSAB (UPC), lloc que ocupà fins la seva mort.

3

la de Sevilla, situaren la figura i la tasca de l'Ignasi de Solà-Morales en el panorama de la teoria i la crítica d'arquitectura de la segona meitat del segle XX.

Com a complement d'aquest acte es va presentar a la Biblioteca de l'Escola d'Arquitectura una exposició que proposava un recorregut pels itineraris intel·lectuals de l'Ignasi de Solà-Morales, amb una selecció de les seves obres, el testimoni de la seva activitat acadèmica i el recull de certs esdeveniments en els quals el seu impuls fou cabdal.

Amb vint-i-vuit anys, l'Ignasi de Solà-Morales iniciava la seva activitat docent com a **professor d'Estètica** a la Facultat de Filosofia i Lletres de l'Universitat Central (1970-1973), al mateix temps que rebia l'encàrrec de preparar l'edició i el pròleg de *Angelus Novus* de Walter Benjamin (1971).

L'any 1970, continuant la tasca iniciada per Oriol Bohigas, l'Ignasi assumia la direcció de l'**Arxiu del Històric del COAC** (1970-1973). Fou en aquells escassos tres anys que s'endegà una col·lecció de monografies d'arquitectes catalans del modernisme (Cèsar Martinell, Josep Mª Jujol i Josep Vilaseca), entre les que es comptava la tesi doctoral de l'Ignasi: *Joan Rubió Bellver i la fortuna del gaudinisme*, dirigida per Rafael Moneo i llegida a l'ETSAB el 30 de novembre de 1973. També s'inicià la sèrie "Archivo Histórico" de *Cuadernos de arquitectura y urbanismo*, amb números monogràfics com "A.D.L.A.N, testimonio de una época" (1970) i "Sobre historia urbana de Barcelona" (1971); i, havent-se dipositat el Fons del GATCPAC a l'Arxiu del COAC, es publicaren dos monogràfics sobre el grup: "GATCPAC I" (1973) i "GATCPAC II" (1973), que culminaren amb la primera edició facsímil de la revista *AC. Documentos de Actividad Contemporánea* (Gustavo Gili, 1975).

Com a **director de col·leccions i assessor de l'editorial Gustavo Gili**, l'Ignasi va fer una feina continuada de recerca i selecció de textos fonamentals per a la història i la teoria de l'arquitectura, a més de prologar i traduir diferents edicions, com l'obra de Peter Collins, *Los ideales de la arquitectura moderna. Su evolución. 1750-1950*, i els escrits d'altres autors imprescindibles com Rudolf Wittkower, Nikolaus Pevsner, Robert Venturi, Collin Rowe, Allan Coulquon, Alois

Riegl o Mario Praz. Entre 1973 i 1990, dirigí la col·lecció "Arquitectura i Crítica", deixant un llistat imprescindible d'autors i d'obres que van arribar al públic gràcies a una col·laboració que pràcticament no es va interrompre al llarg de la seva vida. Després de la seva mort, l'editorial Gustavo Gili va editar la "Biblioteca Ignasi de Solà-Morales" que recopila en diferents volums temàtics la seva extensa producció teòrica: *Territorios* (2002), *Diferencias* (2003), *Inscripciones* (2003), *Eclecticismo y vanguardia y otros escritos* (2004) i *Intervenciones* (2006).

En els temps finals de dictadura i *porcisolisme*, una de les activitats menys conegudes de l'Ignasi de Solà-Morales fou la seva activa participació a les pàgines de la premsa de l'època, amb una col·laboració regular al desaparegut diari *Tele/exprés*, que signava juntament amb els arquitectes Josep Emili Hernández-Cros, Gabi Mora i Albert Puigdomènech.

Existeix una clara unanimitat en considerar l'Ignasi de Solà-Morales com el renovador de l'ensenyament i dels continguts de l'assignatura de Composició a l'ETSAB i, de retruc, a d'altres escoles d'arquitectura de l'Estat. Però, per a l'Ignasi, l'àmbit docent no es limitava al que succeïa dins les aules. Molt aviat va estimular nombroses iniciatives lligades als cursos que s'impartien, com tota una sèrie de **publicacions acadèmiques**: algunes eren fruit de recerques individuals, com la dedicada a l'arquitectura de l'expressionisme (1976) o l'estudi sobre la plaça Reial; d'altres, com els *Apuntes sobre Pugin, Ruskin y Viollet-le-Duc* (1975) o el número d'*Annals de l'ETSAB* "Figures de Fi de Segle" (1987) recollien les lliçons dels seus cursos de doctorat: el primer, impartit junt Rafael Moneo, i el segon incloent un ampli ventall d'aportacions d'altres especialistes. Aquest conjunt de textos d'edició modesta, es completaria amb altres obres d'elaboració coral —realitzades amb el conjunt del professorat del departament—, com *L'arquitectura de la vivenda a la ciutat moderna* (1981) o *Introducció a l'arquitectura. Conceptes fonamentals* (2000). Un dels moments claus dels primers anys de l'Ignasi a l'ETSAB fou l'organització de l'Exposició del Centenari de l'Escola, celebrada al Palau Nacional de Montjuïc el 1975, després d'un treball de recerca documental que dirigí des de la Càtedra de Composició II.

Al llarg del temps, l'Ignasi de Solà-Morales desenvolupà la seves recerques amb l'exploració de territoris diversos, des de la crítica, la història i la teoria de l'arquitectura i l'urbanisme, fins a l'estètica i la teoria de les arts o la tradició crítica filosòfica del segle XX.

L'arquitectura i l'urbanisme moderns a Catalunya és un àmbit al qual retorna diverses vegades, introduint matissos interpretatius i oferint un judici crític capaç de transcendir la visió canònica de la producció arquitectònica catalana i de relacionar-la amb els corrents de pensament i artístics espanyols i europeus. Si les monografies sobre Gaudí i Jujol són unes primeres aportacions al tema, *Arquitectura Modernista. Fi de segle a Barcelona* és el reflex d'un segon període de sediment teòric. Una altra obra fonamental per entendre la complexitat de l'arquitectura catalana de la modernitat és *Eclecticismo y Vanguardia. El caso de la arquitectura moderna en Catalunya* (1980). En aquest i en d'altres moments posteriors, l'Ignasi s'ocuparà de l'episodi de l'Exposició Internacional del 1929, presentant un acurat anàlisi de la seva significació urbana i monumental i del paper que tingueren alguns dels seus artífex en la definició de la Barcelona moderna, com és el cas de Josep Puig i Cadafalch.

Ja en els primers anys de la transició política, l'Ignasi de Solà-Morales participà activament en **la difusió de l'arquitectura catalana i espanyola al món**. Ho féu en esdeveniments tant significatius com la Biennal de Venècia de l'any 1976 o les Setmanes Catalanes a Berlín (1978) i també a través de la seva implicació en tota mena d'iniciatives de difusió cultural. Com a membre del Comitè de direcció editorial de la revista *Lotus International*, va elaborar el número especial "Architettura minimale a Barcellona: costruire sulla città costruita" (1986). Aquest fou un dels episodis centrals de la seva tasca de difusió de l'arquitectura catalana que coincidí, al llarg de la dècada dels anys 80 i sobretot la dels 90, amb l'eclosió de l'arquitectura espanyola dins el panorama internacional. A partir de la seva estada a les universitats de Nova York, l'Ignasi intensifica els contactes a l'estranger i

esdevé un dels crítics d'arquitectura de referència internacional de la segona meitat del segle XX. Són els anys en què publica obres clau com *Spanish Architecture. An eclectic panorama* (1986) i *Building in a new Spain: contemporary Spanish architecture* (1992), amb assajos de Kenneth Frampton i Victor Pérez Escolano, entre d'altres. L'Ignasi també participà, des de la seva fundació, de les conferències ANY, un dels fòrums crítics internacionals de més rellevància de la fi del segle XX. Entre el 1991 i el 2000, va ser ponent de les ANY *Conferences* i dirigí la que es va celebrar a Barcelona el 1993, amb el nom d'ANY-WAY. Finalment, cal recordar el seu paper com a ponent general del XIXè Congrés de la UIA "Barcelona 96", que li permeté dissenyar un dels marcs de referència crítica més importants al voltant de la ciutat finisecular, amb l'exposició "Present i futurs: arquitectura a les ciutats".

Tot i que no ha estat l'objecte d'aquesta mostra aprofundir en els **projectes arquitectònics** de l'Ignasi de Solà-Morales, n'hi ha alguns que presenten una relació evident amb la seva tasca d'historiador, teòric i crític. La reconstrucció del Pavelló d'Alemanya a l'Exposició Internacional de Barcelona del 1929, de Ludwig Mies van der Rohe (junt Cristian Cirici i Fernando Ramos); la reconstrucció i modernització del Gran Teatre del Liceu (amb Lluís Dilmé i Xavier Fabré) i el projecte d'adequació del Pati Llimona en Centre Cívic són les obres barcelonines exposades. En els tres casos es percep l'empremta acadèmica del seu autor en la voluntat de d'indagar i reflexionar sobre la problemàtica del patrimoni històric. En el cas particular del Liceu, la seva experiència es condensa en una sèrie d'assignatures dedicades al teatre i dels inventaris del patrimoni en arquitectura teatral a Catalunya i Espanya que va dirigir tant per la Generalitat de Catalunya com pel Ministerio de Obras Públicas y Urbanismo.

A més de la seva generositat intel·lectual, una de les habilitats de l'Ignasi va ser la de saber vincular en cada moment la vida acadèmica amb les necessitats de la societat. ■